

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Bojańczyk (przewodniczący)

SSN Marek Motuk (sprawozdawca)

SSN Ryszard Witkowski

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w dniu 31 marca 2023 r.

w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

sprawy **M. T.**

skazanej z art. 107 § 1 k.k.s.

z powodu kasacji wniesionej przez obrońcę

od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze

z dnia 8 lipca 2022 r., sygn. akt VI Ka 200/22

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Zgorzelcu

z dnia 27 stycznia 2022 r., sygn. akt II K 29/20

**uchyla zaskarżony wyrok w całości i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w Jeleniej Górze do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Zgorzelcu wyrokiem z dnia 27 stycznia 2022 r., sygn. akt II K 29/20:

- I. oskarżoną M. T. uznał za winną popełnienia dwóch występków z art. 107 § 1 k.k.s. w zw. z art. 9 § 3 k.k.s. przyjmując, że stanowią one ciąg przestępstw w rozumieniu art. 37 § 1 pkt 3 k.k.s. – i za to, na podstawie art. 107 § 1 k.k.s. w zw. z art. 37 § 4 k.k.s. w zw. z art. 38 § 1 pkt 3 k.k.s., wymierzył jej karę 3 miesięcy pozbawienia wolności;
- II. na podstawie art. 69 § 1 i 2 k.k. i art. 70 § 1 k.k. w zw. z art. 20 § 2 k.k.s. wykonanie orzeczonej wobec oskarżonej M. T. w pkt I kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesił na okres próby wynoszący 3 lat;
- III. na podstawie art. 72 § 1 k.k. w zw. z art. 20 § 2 k.k.s. zobowiązał oskarżoną M. T. w okresie próby do informowania kuratora o przebiegu okresu próby;
- IV. orzekł przepadek na rzecz Skarbu Państwa oznaczonych przedmiotów, dokumentu umowy oraz kwot pieniężnych.
- V. na podstawie art. 34 § 2 i 4 k.k.s. orzekł wobec oskarżonej M. T. środek karny w postaci zakazu prowadzenia działalności gospodarczej i wykonywania zawodu, związanych z prowadzeniem i urządzaniem gier hazardowych na okres 3 lat;
- VI. orzekł o kosztach procesu.

Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze – po rozpoznaniu apelacji obrońcy oskarżonej – wyrokiem z dnia 8 lipca 2022 r., sygn. akt VI Ka 200/22, utrzymał w mocy zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego w Zgorzelcu. Przedmiotowy wyrok wydany został w składzie jednoosobowym.

Kasację od ww. wyroku Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze wniósł obrońca M. T. zaskarżając to orzeczenie w całości.

Skarżący zarzucił obrazę art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 29 § 1 k.p.k. w zw. z art. 113 § 1 k.k.s., polegającą na rozpoznaniu apelacji w składzie jednoosobowym, a więc przez sąd odwoławczy nienależycie obsadzony, albowiem przyjęta przez sąd I instancji kwalifikacja prawna zarzucanego czynu, tj. zawierająca nadzwyczajne obostrzenie kary z art. 37 § 1 pkt 3 k.k.s., obligowała sąd II instancji, zgodnie z art. 29 § 1 k.p.k., do orzekania w składzie trzech sędziów.

Zarzucając powyższe, obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Jeleniej Górze do ponownego rozpoznania.

Naczelnik Dolnośląskiego Urzędu Celno-Skarbowego we Wrocławiu w pisemnej odpowiedzi na zaprezentowane przez obrońcę stanowisko, wniósł o oddalenie wniesionej kasacji podnosząc, iż cyt.: „[a]utor kasacji pominął treść przepisu art. 4 ustawy z dnia 20 kwietnia 2021 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2021 r. poz. 1023). Na mocy tej regulacji, do ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. poz. 1842, z późn. zm. 3), dodano art. 14fa, który w ust. 1 stanowi: w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii, ogłoszonego z powodu COVID-19, oraz w okresie roku po ich odwołaniu w sprawach rozpoznawanych według przepisów ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego o przestępstwa zagrożone karą pozbawienia wolności, której górna granica nie przekracza 5 lat, na rozprawie apelacyjnej sąd orzeka w składzie jednego sędziego, jeżeli w pierwszej instancji sąd orzekał w takim samym składzie. Przepis ujęty w ust. 2 tego artykułu wskazuje z kolei, że sąd orzeka na rozprawie apelacyjnej w składzie jednego sędziego również po upływie okresu, o którym mowa w ust. 1, jeżeli przewód sądowy na tej rozprawie rozpoczął przed upływem tego okresu. W związku z tym, że art. 14fa wszedł w życie w dniu 22 czerwca 2021 r., nie budzi wątpliwości, iż jego treść wyznaczała skład sądu na rozprawie odwoławczej w przedmiotowej sprawie”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja obrońcy jest oczywiście zasadna, dlatego też została uwzględniona na posiedzeniu w trybie określonym w art. 535 § 5 k.p.k.

Na wstępie należy wyjaśnić, że do Sądu Rejonowego w Zgorzelcu zostały wniesione dwa akty oskarżenia przeciwko skazanej M. T. . Każdy z tych aktów obejmował odrębne zdarzenie historyczne, które Naczelnik [...] Urzędu Celno-Skarbowego we Wrocławiu zakwalifikował jako przestępstwa skarbowe z art. 107 § 1 k.k.s. w zw. z art. 9 § 3 k.k.s. Postępowanie przygotowawcze w obu tych sprawach prowadzone było w formie dochodzenia. Sprawa dotycząca pierwszego z tych aktów oskarżenia (datowanego na dzień 16 stycznia 2020 r. [k.575-576] i obejmującego zdarzenie opisane w pkt 1 części wstępnej wyroku sądu *a quo*) została zarejestrowana w ww. sądzie pod sygn. akt II K 29/20, natomiast sprawa

zainicjowana drugim aktem oskarżenia (datowanym na dzień 13 maja 2020 r. [k.1137-1139v.] i dotyczącym zdarzenia opisanego w pkt 2 części wstępnej wyroku sądu *a quo*) – pod sygn. akt II KK 261/20. W tym stanie rzeczy, Sąd Rejonowy w Zgorzelcu postanowieniem z dnia 19 maja 2020 r. – wobec tożsamości oskarżonej – połączył powyższe sprawy do wspólnego rozpoznania, prowadząc dalej jedną sprawę pod sygn. akt II K 29/20 (k.1142).

Jak już wcześniej zasygnalizowano, postępowanie przygotowawcze w przypadku każdej z połączonych i wymienionych wyżej spraw było prowadzone i zakończyło się w formie dochodzenia, a więc zgodnie z zasadą określoną w art. 151a § 1 i 2 k.k.s., bowiem w obu tych sprawach, w których M. T. zarzucono czyn z art. 107 § 1 k.k.s. w zw. z art. 9 § 3 k.k.s., nie zachodziły warunki do prowadzenia śledztwa. Rzecz jednak tym, że na skutek wspólnego rozpoznania tych spraw, Sąd Rejonowy w Zgorzelcu w wydanym wyroku skazującym uznał oskarżoną M. T. za winną popełnienia dwóch występków z art. 107 § 1 k.k.s. w zw. z art. 9 § 3 k.k.s., przyjmując że stanowią one ciąg przestępstw w rozumieniu art. 37 § 1 pkt 3 k.k.s. Stwierdzić więc trzeba, że sąd pierwszej instancji przyjął taką kwalifikację prawną zarzuconych oskarżonej czynów, która w sprawie objętej wyrokiem nie uzasadniałaby prowadzenia postępowania przygotowawczego w formie dochodzenia, bowiem z przepisu art. 151a § 2 pkt 1 k.k.s. jasno wynika, że w sprawach o przestępstwa skarbowe popełnione w warunkach określonych m.in. w art. 37 § 1 k.k.s., należy obligatoryjnie prowadzić śledztwo.

Zarysowana problematyka ma istotne znaczenia dla kwestii ustalenia prawidłowego składu sądu odwoławczego, a to z uwagi na przepis art. 449 § 2 k.p.k., który stanowi wyjątek od ogólnej zasady przewidzianej w art. 29 § 1 k.p.k., że na rozprawie apelacyjnej sąd orzeka w składzie trzech sędziów zawodowych, chyba że ustawa stanowi inaczej. Tak jest w przypadku art. 449 § 2 k.p.k., który przewiduje, że sąd odwoławczy orzeka na rozprawie jednoosobowo, jeżeli postępowanie przygotowawcze zakończyło się w formie dochodzenia oraz w sprawach z oskarżenia prywatnego, chyba że zaskarżone orzeczenie sąd pierwszej instancji wydał w innym składzie niż w składzie jednego sędziego. W kontekście tego unormowania w orzecznictwie Sądu Najwyższego sformułowano trafny pogląd (zob. wyrok z dnia 20 lutego 2019 r., III KK 624/17, Legalis nr 1875513), że w wypadku

przyjęcia w wyroku sądu pierwszej instancji kwalifikacji prawnej przypisanego czynu, która nie uzasadniałaby prowadzenia postępowania przygotowawczego w formie dochodzenia, apelację od takiego orzeczenia rozpoznaje sąd odwoławczy w składzie trzech sędziów (art. 29 § 1 *in principio* k.p.k.), nawet jeżeli postępowanie przygotowawcze, w świetle kwalifikacji czynu przyjętej w akcie oskarżenia, mogło toczyć się w formie dochodzenia (arg. z art. 449 § 2 k.p.k.). Stanowisko to znajduje punkt odniesienia do oceny prawidłowości składu sądu odwoławczego orzekającego w niniejszej sprawie. W zasiniałym układzie procesowym nie można bowiem zarzucić, by w każdej z wymienionych spraw – prowadzonych odrębnie – przyjęto niewłaściwą formę postępowania przygotowawczego. Samo jednak ustalenie, że postępowanie przygotowawcze w obu tych sprawach zakończyło się w formie dochodzenia, nie może automatycznie determinować składu sądu odwoławczego w aspekcie art. 449 § 2 k.p.k. Wychodząc od trafnego stanowiska orzeczniczego, że obowiązkiem sądu jest badanie legalności postępowania przygotowawczego co do jego formy (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 2004 r., I KZP 43/03, OSNKW 2004, nr 4, poz. 36) podzielić należy również pogląd, że cyt.: „ (...) owo badanie nie powinno ograniczać się do oceny procedowania z czasu postępowania przygotowawczego określonej przez treść stawianych oskarżonemu na tym etapie zarzutów; powinno bowiem uwzględniać także rzeczywisty charakter przypisanego mu w wyroku sądu pierwszej instancji, nieprawomocnie, przestępstwa i przez ten pryzmat, mimo legalności dochodzenia, prowadzić do ukształtowania, jako właściwego, trzyosobowego składu sądu odwoławczego. W przekonaniu Sądu Najwyższego, w takiej, szczególnej sytuacji procesowej, pomimo legalności prowadzenia postępowania przygotowawczego w formie dochodzenia, powstaje jednak sytuacja procesowa analogiczna do sytuacji, w której postępowanie to byłoby prowadzone w formie nielegalnej, skutkująca obowiązkiem rozpoznania apelacji przez sąd odwoławczy w składzie trzyosobowym” (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 lutego 2019 r., III KK 624/17, Legalis nr 1875513). Skoro zatem w przedmiotowej sprawie sąd rejonowy w wyroku skazującym przyjął kwalifikację prawną zachowań M. T. w postaci, która nie uzasadniałaby prowadzenia postępowania przygotowawczego w formie dochodzenia, to apelację od tego orzeczenia powinien rozpoznać sąd odwoławczy w składzie trzech sędziów,

albowiem to właśnie wyrok sądu pierwszej instancji (nie zaś wniesione akty oskarżenia) podlega kontroli instancyjnej.

Odnosząc się natomiast do argumentacji Naczelnika [...] Urzędu Celno-Skarbowego we Wrocławiu, którą ten zawarł w pisemnej odpowiedzi na kasację obrońcy, ostatecznie podzielić należy stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uzasadnieniu wyroku z dnia 20 października 2022 r., II KK 310/22, OSNK 2022, nr 11-12, poz. 46), że przepis art. 14fa ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r. poz. 2095 z późn. zm.), nie ma zastosowania do składu sądu na rozprawie apelacyjnej w sprawach o przestępstwa skarbowe. Argumenty przemawiające za taką wykładnią prawa zostały przedstawione w uzasadnieniu rzeczonego wyroku, stąd też nie ma potrzeby ponownego ich powielania w niniejszych rozważaniach.

Nie ulega zatem wątpliwości, że apelacja obrońcy oskarżonej M. T. – zgodnie z art. 29 § 1 k.p.k. – winna zostać rozpoznana przez Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze w składzie trzech sędziów, podczas gdy zaskarżony kasacją wyrok wydany został przez sąd odwoławczy w składzie jednoosobowym.

Rację ma zatem autor kasacji, że opisane wyżej uchybienie proceduralne, polegające na rozpoznaniu apelacji obrońcy przez sąd w składzie jednoosobowym (zamiast w składzie trzech sędziów), skutkowało zaistnieniem bezwzględnej przyczyny odwoławczej wymienionej w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Ta konkluzja musi skutkować uchyleniem zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy Sądowi Okręgowemu w Jeleniej Górze do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Sąd ten uwzględni przedstawione wyżej uwagi, a w przypadku wydania rozstrzygnięcia o treści określonej w art. 538 § 3 k.p.k., także dyspozycję zawartą w tym przepisie.

Wobec powyższego kasację należało uznać za zasadną w stopniu oczywistym i orzec jak w wyroku.

[SOP]

[ms]

